

ENSCHEDESE WINKELPANDEN IN HISTORISCH PERSPECTIEF.

2017

Stichting cultureel erfgoed Enschede

"Waarom er in Enschede nog zoveel historische winkelpanden zijn die als historisch monument onherkenbaar zijn geworden".

Inhoudsopgave.

1. Inleiding.
2. Van winkel naar woning.
3. Straatbeeld moet fraaier.
4. Sociale waarde, identiteit en leefbaarheid.
5. Gemeentelijk beheer van monumentale kwaliteit.
6. Binnenstad Monitor 2016.
7. Gevelrestauratieprijs 2018.
8. Tenslotte.

1. Inleiding.

Zoals u wellicht bekend heeft Enschede ruim 300 Rijks en gemeentelijke monumenten. Een aantal winkels en horecagelegenheden in het centrum van Enschede maken deel uit van het cultureel erfgoed maar een aantal opmerkelijke gebouwen ook niet. Veel winkels die zich bevinden in het centrum van Enschede zijn absoluut niet meer herkenbaar als een monumentaal gebouw. Jammer want het betreft hier vaak woningen/winkels met een bijzondere uitstraling.

De plint van veel van deze winkels zijn in de afgelopen jaren meerder keren aangepast aan de “eisen van de tijd”. In de meeste gevallen heeft dat geleid tot een monumentale vermindering die soms wel maar soms ook niet meer te reconstrueren is. Monumenten geven aanknopingspunten om de geschiedenis zichtbaar te houden. Dat geldt voor Villa's, boerderijen, industrieel erfgoed maar zeker ook voor winkelpanden.

In de negentiende en een deel van de twintigste eeuw had Enschede een centrum met winkels, woningen en horeca met een luxe eigentijdse uitstraling. Door voortdurende bombardementen tijdens de tweede wereldoorlog is de Enschedese binnenstad stedenbouwkundig verminkt en op verschillende plaatsen is na 1945 nieuwbouw gepleegd die in fel contrast stond met de aanwezige panden uit de 19^e eeuw. De aanleg van de Boulevard 1945 na de WOII en de sloop van een aantal textiel fabrieken heeft het centrum van Enschede min of meer verplaatst. Er werden in die tijd verbindingen gemaakt tussen het “nieuwe en het oude” centrum waarvan de Haverstraat passage een mooi voorbeeld is.

Haverstraat Passage een verbinding tussen het nieuwe van Heekplein en de oude markt.

In de zestiger en zeventiger jaren van de vorige eeuw werden grote delen van de winkelstraten overdekt met luifels. Het zogenaamde “straatmeubilair” werd geïntroduceerd waaronder decoratieve betonblokken, lampenbollen en gerangschikte bomen. Je werd min of meer gedwongen om vooral naar de etalages van de winkels te kijken. In de afgelopen decennia hebben winkeleigenaars de trend willen volgen om het winkelend publiek in Enschede een moderne en eigentijdse uitstraling aan te bieden. Voor wat betreft de Boulevard 1945 was er een nieuw winkelgebied ontstaan en het “oude” centrum moest concurreren met de winkels aan het van Heekplein.

Nadat Enschede zich in de zeventiger jaren ontwikkelde tot studentenstad is de ontwikkeling van de horeca op de oude markt zich in razend tempo gegaan. De Enschedese Oude Markt is voor wat betreft de horeca een aantrekkelijk gebied geworden. Ook de gemeente Enschede en de horeca realiseerden zich dat uitstraling van de oude markt een must is om het geheel aantrekkelijk te houden.

Eigentijdse aanpassing van de bebouwing aan westzijde van de oude markt. 2013 onder / 2015 boven.

Het feit dat de meeste horecabedrijven terrassen op de oude markt beschikken over een overdekt terras maakt grote delen van de buitengevel helaas onzichtbaar. Uiteraard zijn de terrassen voor de horecabedrijven een belangrijke inkomstenbron en de gemeente Enschede heeft een terrassenbeleid om de bouwwerken enigszins in de hand te houden. Wat blijft is dat de oorspronkelijke gevels van de panden aan de oude markt voor een belangrijk deel onzichtbaar zijn geworden zowel in de zomer en de winterperiode.

Langzaam maar zeker zijn de gevels op de begane grond van de oude markt door verschillende aanbouw volledig aan het zicht van de bezoeker onttrokken.

Sinds het begin van de economische crisis in 2008, hebben in Nederland zo'n 22.000 winkels hun deuren gesloten, het overgrote deel na faillissement. Aan het eind van het jaar 2015 zijn er nog circa 90.000 over. Dat heeft marktonderzoeker Q&A berekend,

Enschede is 2015 en 2016 een tweetal grote winkels kwijtgeraakt namelijk de Bijenkorf en Vroom en Dreesmann. Opvallend genoeg zal deze aderlating weer worden goedgeemaakt door de Primark en Hudsens Bay. Volgens HBC voorziet zij met haar warenhuizen en aanbod optimaal in de behoefte van de jonge, moderne consument. Voor Primark geldt overigens hetzelfde. Het winkellandschap in Enschede is daarmee sterk gericht op de jonge consument. De afhankelijkheid van grootwinkelbedrijven in Enschede is daarmee opnieuw vergroot en kan marktversturende effecten met zich meebrengen voor "kleine" ondernemers. De inkoopmacht van het grootwinkelbedrijf kan verpletterend werken voor de middenstand in Enschede terwijl deze juist een economisch rol van betekenis vervullen en ook een belangrijke stedenbouwkundige invulling hebben in het winkelgebied c.q. centrum van Enschede.

Ondanks het voorzichtige economisch herstel van de winkelmarkt in Enschede maakt de gemeente Enschede zich zorgen over toenemende winkelleegstand niet alleen in het centrum maar ook in verschillende buitenwijken. Als gevolg daarvan stagneren nieuwe ontwikkelingen en zal de gemeente Enschede ruimtelijke plannen opnieuw moeten beoordelen en eventueel herzien.

2. Van winkel naar woning

Herbestemming kan alleen succesvol zijn als gemeentes en de private sector bereid zijn tot samenwerken. Van sommige winkelstraten in Enschede is voorspelbaar dat ze nooit meer in hun oude glorie zullen terugkeren. Het ligt daarom voor de hand deze winkels om te zetten naar bijvoorbeeld woon-werkruimte. Bijkomend voordeel is dat onze binnenstad bewoond en leefbaar blijft. Een mooi voorbeeld hiervan is de transitie van de voormalige VW garage aan de Hengelosestraat naar woningen. Uitgangspunt voor een nieuwe strategie is het gegeven: de straat met woonbebouwing was er vaak al lang voordat het de winkelstraat werd zoals we die nu kennen. Dus is er ook een toekomst denkbaar zonder die continue winkelfronten, met structureel minder winkels, met andere activiteiten en op een andere manier ingedeeld. Wat kan in economisch en sociaal-cultureel opzicht de betekenis zijn van een pand of een straat voor de wijk en de stad, en welke betekenis hebben erfgoed en monumentale gebouwen hierbij?

3. Verhaal van de straat

In een aantal van die plaatsen blijkt dat de aanwezige cultuurhistorie van gebieden in de vorm van gebouwen, markante plekken, historische structuren gekoppeld aan verhalen over de functie van de panden en het gebied een belangrijk onderdeel van zo'n strategie kan vormen. Winkelstraten zijn vaak historische wegen vanuit het buitengebied naar de binnenstad, waarlangs zich in de loop der tijd bebouwing met allerlei voorzieningen ontwikkelde. Panden hebben in de loop van de tijd allerlei functies gehad. Van woning, werkplaats tot de winkels zoals we die heden ten dage kennen. Het verhaal van de straat en van het pand is echter vaak onbekend. Maar is voor een consument die op zoek is naar beleving en authenticiteit kan het bijzonder relevant zijn.

Het voormalige pand van smederij Eftink aan de Deurningerstraat.

Wat een straat allemaal te vertellen heeft blijkt nog eens uit het onlangs verschenen boek van Jan Brummer over de Deurningerstraat in Enschede. De publieke belangstelling hiervoor is zo groot dat er inmiddels een tweede druk is verschenen.

Volgens ons is het bewaren van de authenticiteit van de straat een belangrijk middel om bijvoorbeeld het winkelen aantrekkelijk te maken en te houden.

Volgens ons is "de Straat" een kans voor met name het midden en klein bedrijf in de Retail markt. In de jaren 60 en 70 heeft het winkelbedrijf zich ook in Enschede in snel tempo ontwikkeld. Gaten in de Enschedese binnenstad werden ingevuld met nieuwe winkels die een sterk contrast vormde met de nog aanwezige panden van voor de tweede wereldoorlog. Je zou kunnen zeggen dat Enschede in die tijd voor een niet onbelangrijk deel haar identiteit heeft verloren of een andere identiteit heeft aangenomen. Het ligt er maar aan vanuit welke optiek je dit fenomeen bekijkt. Er waren in ieder geval grootstedelijke ambities en de Boulevard 1945 was daar een mooi voorbeeld van. Inmiddels is de Boulevard 1945 gereduceerd tot een ingang naar de ondergrondse parkeergarage.

Het was ook de tijd dat monumentale panden tot op etageniveau werden aangepast aan de eisen des tijds. De entree van veel vooroorlogse panden werd omgetoverd tot een zogenaamde moderne eigentijdse winkels terwijl de bovenverdiepingen gelukkig nog is de oude staat werden behouden.

4. Sociale waarde, identiteit en leefbaarheid

De identiteit van een stad en leefomgeving wordt mede bepaald door het verleden. Door de aanwezigheid van het verleden voelen bewoners zich meer verbonden met hun buurt of wijk, komen toeristen graag naar een stad om er te verblijven en te recreëren en vestigen bedrijven en organisaties zich. Dat is overigens niet alleen van toepassing op cultureel erfgoed maar een mooi voorbeeld hiervan is te zien in de nieuwe wijk Roombeek die nog steeds een grote aantrekkingskracht heeft op toeristen en het bedrijfsleven, maar ook een aantrekkelijke plek is geworden om er te wonen.

De geschiedenis van de eigen buurt of wijk is voor bewoners heel waardevol. Bewoners zijn trots op hun eigen buurt en de eigenheid van die buurt ligt vaak in de geschiedenis en het karakter van de bebouwing en de stedenbouwkundige structuur. De gemeente Enschede heeft in dit kader de wijken Plein Oost Indië en het Pathmos aangewezen als bijzondere wijken met een hoge culturele prioriteitswaarde.

Voor wat betreft de binnenstad van Enschede is er sprake van collectief eigendom als het gaat om de sociale en economische waarde maar zeker ook voor wat betreft de Rijks en gemeentelijke monumenten die zich in de binnenstad bevinden. Enschedese burgers vinden dat er al te veel gesloopt is en vaak hoor je de uitspraak "ik ken mijn eigen stad niet meer terug"

Het gemeentebestuur van Enschede is zich de laatste decennia bewust geworden van het feit dat bijzondere bebouwing meer aandacht verdient. Naast de officiële Monumentenlijst is er nu de Waardenkaart waar panden zijn gedefinieerd die een bijzondere bescherming verdienen. Belangrijkste resultaat van de waardenkaart is dat deze panden beschermd worden tegen sloop. Dat zegt natuurlijk nog niets over de herontwikkeling of restauratie van deze gebouwen.

5. Gemeentelijk beheer van monumentale kwaliteiten.

De monumentale kwaliteiten van een groot aantal winkels in de Enschedese binnenstad is helaas verloren gegaan. Pand eigenaars hebben zich vaak laten verleiden tot eigentijdse winkelinrichting die vooral omzet gerelateerd is geweest. Ook de buitengevels hebben het moeten ontgelden en zijn verworpen tot winkelaquaria waarbij sfeer ondergeschikt is gemaakt aan eigentijdse openheid. Het is de overheid die de poortwachter moet zijn om de historische identiteit van de stad zoveel als mogelijk te beschermen. Dat kan uiteraard alleen wanneer daar machtsmiddelen voor beschikbaar zijn en de gemeente een duidelijke visie heeft ontwikkeld omtrent behoud en beheer van de stads identiteit. Opmerkelijk genoeg is dat bij veel historische panden in de Enschedese binnenstad gebeurt maar van de oorspronkelijke historische binnenstad zijn winkels daarvan uitgesloten. In de jaren 80 en 90 is er in de binnenstad schoon schip gemaakt met straatmeubilair, luifels en andere obstakels. Om de monumentale kwaliteit van winkels in de Enschedese binnenstad te herontwikkeling is samenwerking nodig met eigenaars, architecten, gebruikers en de gemeente Enschede. Als beheerder van de monumentale kwaliteit van het centrum gebied van Enschede is de gemeente Enschede de eerst aangewezen partij tot initiatief.

Fraaie gevels van vooroorlogse winkelpanden aan de Langestraat. De gevels van de bovenverdiepingen zijn nog in de originele staat [zie foto onder]

Op de begane grond zijn de winkelpuien volledig "eigentijds" gewijzigd en in totaliteit hebben deze panden de allure van een historisch pand allang verloren. Zou het niet een geweldige aanwinst zijn wanneer deze winkelpanden voor wat betreft de gevel op de begane grond weer in de oude luister worden hersteld? Enschede Monumentenstad? Ook hier ligt een begin.

Fraai metselwerk van de buitengevel met decoratieve guirlande versieringen.

Er zijn in Enschede maar weinig winkelpanden waarbij het winkelgedeelte nog enigszins in overeenstemming is met de oorspronkelijke gevel. Dat is jammer want reconstructie van de buitengevel zou de identiteit en het karakter van de Enschedese binnenstad kunnen versterken. De monocultuur van winkelpanden onderscheid Enschede al lang niet meer van andere middelgrote steden in Nederland.

De Haverstraatpassage naast het voormalige hotel Mendelaar werd enige tijd geleden "Opgesierd" door kinderpret beschilderingen. Of de burens c.q. de passage hier echt blij mee zijn geweest?

Een kermisachtige vertoning die kennelijk toch gewoon gedoogd is maar waar het imago van onze binnenstad zeker niet mee gediend is.

[rechts] Juwelier Koelink aan de Haverstraat passage anno 2015.

[links] Juwelier G. Koelink in het zelfde pand maar ver voor de tweede wereldoorlog.

Opvallend is dat de winkelpanden direct tegenover Koelink nog in vrijwel de originele staat verkeren en de historische identiteit van de straat bepalen.

De Haverstraat Passage in Enschede met klassieke panden c.q. gevels.

Een verdere historische detaillering zou de uitstraling van deze winkelpanden nog aanzienlijk kunnen verbeteren.

De panden herbergen vaak hippe winkels die een uitstekende aanvulling zijn op de megastores in Enschede.

Een mooi voorbeeld van een winkelpand aan de Noorderhagen in Enschede dat zich nog in de originele staat bevindt.

De samenhang met het naastgelegen pand uit het begin van de vorige eeuw maakt het geheel tot een unieke geheel.

Jammer genoeg liggen deze panden net buiten het winkelgebied.

Een goed voorbeeld van het behoud van het authentieke karakter van de straat. De panden waar vroeger Chinees restaurant Hongkong en de schoenzaak van Haren waren gevestigd zijn in 2014 geheel gesloopt. Inmiddels is een geheel nieuw pand opgetrokken met een moderne maar ook authentieke uitstraling. Dit deel van de Klomp blijft ons herinneren aan het oorspronkelijke straatbeeld. In het pand is momenteel het modehuis ZARA gevestigd.

Een goed voorbeeld van behoud van de oorspronkelijke gevel is het winkelpand aan de Walstraat.

3. Straatbeeld moet fraaier!

Burger Belangen Enschede [BBE] wil verouderde gevels aan de invalswegen binnen de singels verfraaien. BBE diende bij de begrotingsbehandelingen een motie in om het college aan te sporen geld beschikbaar te stellen voor gevelrenovatie. Deze motie werd breed ondersteund met uitzondering van de SP en het CDA. Volgens BBE hebben winkels die gevestigd zijn in monumentale panden een belangrijke functie voor de wijk economie.

BBE verwijst in dit verband naar het actieprogramma binnenstad. Dit gemeentelijk actieprogramma biedt pandeigenaars of ondernemers de mogelijkheid om met subsidie het eigen pand of de straat levendiger en aantrekkelijker te maken. Er zijn verschillende mogelijkheden namelijk;

Regeling gevelbeeld panden, regeling wonen boven winkels, regeling gevelbeeld panden luifels, Regeling winkels, horeca onder wonen, regeling verfraaiing straatbeeld uitstraling en de regeling actie opstartsubsidie. Deze regeling is voornamelijk van toepassing voor het binnenstedelijk gebied van Enschede. De BBE pleit er nu voor om deze regeling ook te kunnen gebruiken voor verschillende invalswegen in Enschede.

De federatie van Centrum Ondernemers ondersteunt de plannen van BBE. Er is inmiddels al een stappenplan ontwikkeld waarmee stapsgewijs invulling kan worden gegeven aan de verdere verfraaiing van de Enschedese invalswegen.

Ook de stichting cultureel erfgoed is pleitbezorger van een verfraaiing van historische panden. De vraag is natuurlijk wel wie gaat dat betalen. En laten we wel zijn, "gewone" huiseigenaren hebben ook de verplichting om een woning of winkel goed te onderhouden. Die instandhoudingsplicht hebben eigenaars van historische panden volgens ons ook. In hoeverre gemeentelijk belastinggeld beschikbaar moet worden gesteld aan pandeigenaars is nog maar de vraag.

Achterstallig onderhoud van historische panden is feitelijk een zaak van de eigenaar. De gemeente Enschede speelt daar geen rol in tenzij er sprake is van een gevaarlijke situatie voor bewoners/bezoekers. Daarnaast ligt de precedentwerking op de loer, wie wil nou niet zijn pand laten opknappen met gemeentelijk belastinggeld.

Reden genoeg voor BBE om niet alleen te roepen dat alles verfraaid moet worden maar daar ook de politieke keuzes van financiering bij te vermelden.

Maar laat duidelijk zijn; verfraaien van de Enschedese binnenstad daar zijn ook wij voorstander van.

Lees het actieprogramma Enschedese binnenstad op onze website.

Fraai voorbeeld van gevelrestauratie van het voormalige pand van dagblad Tubantia Twentse courant aan de Langestraat. Het pand heeft een nieuwe statige historische identiteit gekregen die past binnen de omliggende panden.

Restauratie architect; Andre Beumers.

6. Binnenstad Monitor 2016.

Volgens de binnenstadmonitor 2016 is er bij de binnenstad ondernemers weer voldoende vertrouwen in de economische ontwikkeling van Enschede. Het aantal winkelpassanten in 2016 was ongeveer 200000 per week en dat is ongeveer gelijk aan 2015. Ook de gemiddelde besteding in Enschedese winkels is in 2016 niet gestegen. In 2016 was er een leegstand van 10.7% [in 2015 13%] terwijl het landelijk gemiddelde 15.8% bedraagt. De conclusie is echter gerechtvaardigd dat er in 2016 nog geen sprake is van echte groei voor de Enschedese binnenstad. Opvallend uit het onderzoek van de binnenstadmonitor is dat gezelligheid/sfeer minder genoemd is als bezoekmotief. Bezoek aan de Primark werd het meest genoemd voor een bezoek aan de binnenstad.

Vooralsnog ligt het accent van ontwikkeling en groei vooral bij het grootwinkelbedrijf in het centrum van Enschede. Het voormalige HEMA pand wordt een modern winkelcomplex met vijf units en in de inmiddels gesloopte Hof passage is bestemd als Flag store voor de modeketen Zara. In 2018 neemt Hudson's Bay intrekt in het voormalige V&D pand en Primark drukt sinds 2014 zijn stempel op de modemarkt in Enschede. De panden die deze grootwinkelbedrijven gebruiken onderscheiden zich echter niet van andere steden, geven Enschede weinig of geen identiteit en maken de stad in die zin niet aantrekkelijker.

Om dat wat we nu nog hebben aan winkelpanden uit de 19^e en 20^e eeuw te beschermen vraagt ons inziens om een uitzonderlijke behandeling. Wij stellen ons voor om een conserveringsgebied binnenstad Enschede in te stellen waarin met name de winkelpanden worden geïnventariseerd en beoordeeld. Belangrijke doelstelling zou moeten zijn om de daarvoor geschikte panden voor wat betreft de buitengevel voor zover dat nog mogelijk is in de originele staat terug te brengen. Deze panden bevinden zich voornamelijk in; de Heurne, de Korte Hengelosestraat, het van Loenshof, de Oude Markt, de Marktstraat, Korte Hengelosestraat en de Heurne.

Communicatie en in het verlengde daarvan educatie is belangrijk voor het erfgoedbeleid van de gemeente Enschede. Niet alleen om draagvlak te verkrijgen voor het beleid, maar ook om pandeigenaars te motiveren om actie te ondernemen voor het instandhouden en verbeteren van de historische identiteit van winkels in de Enschedese binnenstad en het cultureel erfgoed van Enschede in het algemeen.

De stichting cultureel erfgoed Enschede ziet het als haar taak om monumenteigenaars en burgers van Enschede te informeren omtrent het cultureel erfgoed van Enschede en is bereid hierover met verschillende partijen in overleg te treden.

Historisch winkelpand aan de Korte Haaksbergerstraat met opmerkelijke details.

De stad Maastricht is een goed voorbeeld waar het winkelgebied is ingebed in historische panden.

Geen grote glazen puien maar aantrekkelijke etalages waar winkelende bezoekers nieuwsgierig naar binnen kijken. De winkel maakt hier een onlosmakelijk deel uit van het pand.

Historische panden worden ook opgenomen in moderne winkelpanden zodat deze haar originele uitstraling behouden.

Oud en nieuw sluiten elkaar in Maastricht niet uit.

De rol van cultuur en daarmee ook van het in Enschede aanwezige erfgoed is aan voortdurende verandering onderhevig. Deze veranderingen zijn noodzakelijk om de stad levendig, eigentijds en bereikbaar te houden.

Het stedelijk ontwerp van Enschede vanuit de middeleeuwen is tot op heden nog steeds herkenbaar. Belangrijk hierbij is dat de wisselwerking tussen oud en nieuw steeds weer opnieuw gebruikt wordt in plaats van deze te negeren. Erfgoed en cultuur hebben hier een prominente rol en betekenis die ook een niet onbelangrijke bijdrage kan leveren aan de leefbaarheid en identiteit van de Enschedese binnenstad. Gebiedsontwikkeling voor het centrum van Enschede moet niet alleen gericht zijn op winstmaximalisatie van het grootwinkelbedrijf waarbij voor de gemeente de focus is gericht op huisvesting bieden.

Zowel de gemeente Enschede, pandeigenaars en bewoners van de binnenstad zullen hier een meer actieve rol moet vervullen die begint met communicatie en informatie. Het actieprogramma binnenstad is daar een mooi voorbeeld van en kan volgens ons nog veel inhoudelijker en omvangrijker geëxploiteerd worden.

Historisch winkelgevel Enschede .

De stichting cultureel erfgoed Enschede wil in samenwerking met de gemeente Enschede en Winkelhart Enschede deze ontwikkeling stimuleren en daar een twee jaarlijkse prijs aan verbinden voor personen, instellingen/bedrijven of pandeigenaars die door gevelrestauratie of gevelbehoud van winkelpanden een belangrijke bijdrage hebben geleverd aan het authentieke beeld van de binnenstad van Enschede.

Een commissie bestaande uit drie onafhankelijke deskundigen zal voor deze gevel restauratie prijs een kandidaat nomineren. Deze commissie zal een beoordeling geven over architectuur van het winkelpand, duurzaamheid en de historische context waar het winkelpand deel van uit maakt.

De prijs bestaat uit een gevelplaquette " Historische Winkel Gevel Enschede 2018"

Haaksbergerstraat anno 2017.

Winkel beleving is anno 2016 het toverwoord voor nieuwe impulsen voor het winkelbedrijf. In de jaren vijftig was winkelbeleving, persoonlijke aandacht en sfeer als vanzelfsprekend.

Winkelpanden uit de vorige eeuw waarbij de winkel een onlosmakelijk deel van het pand was.

De Haverstraat 1930 [boven] en 2016 [foto onder] De diversiteit van de panden is nauwelijks veranderd maar het winkeldeel van de panden zijn kijkdozen geworden. Uniformiteit heeft het gewonnen van diversiteit en authenticiteit.

De versobering van de winkelgevels blijft door de feestverlichting en de avond voor de winkelende bezoeker onopgemerkt. De verrommeling van meubilair, vlaggen, reclameborden en winkelwaar maken de Haverstraat echter tot een Enschedese Bazaar. [foto onder Michel Veldman]

8. Ten slotte.

Belangrijkste doelstelling van deze notitie is om meer "awareness" te ontketenen bij gemeentebestuurders, winkelpand eigenaars en ondernemers voor de kwaliteit van historische winkelpanden in de binnenstad van Enschede.

Enschede heeft een belangrijk deel van haar stedenbouwkundige kwaliteiten in de binnenstad verloren en kan zich nauwelijks meer onderscheiden als winkelstad met een eigen identiteit die door historische gebouwen tot uitdrukking kan worden gebracht.

Gelukkig zijn er meer dan voldoende panden in de binnenstad die voor een deel hun historisch karakter hebben behouden. Zij het dan dat het winkeldeel geheel niet meer past bij de rest van het historisch winkelpand.

Zou het niet geweldig zijn dat de Enschedese binnenstad met name ten gunste van het midden en klein bedrijf zich ontwikkeld tot een binnenstedelijk winkelcentrum waar historische panden herkenbaar zijn geworden en deze zich duidelijk onderscheiden van het grootwinkelbedrijf?

De aantrekkingskracht van Enschede zit ons inziens niet zozeer in "meer van het zelfde" maar in diversiteit en onderscheidend vermogen. Dat is van toepassing voor diensten, producten maar zeker ook door de winkelpanden.

Kleinschalige winkels kunnen zich duidelijk onderscheiden ten opzichte van het grootwinkelbedrijf terwijl door deze samenhang Enschede een aantrekkelijke winkelstad is en blijft voor Enschede en de [Eu]regio.

Misschien moet de Enschedese binnenstad zichzelf opnieuw uitvinden c.q. ontwikkelen en zich vooral afvragen welke cultuur historische waarden voor de binnenstad van cruciaal belang zijn.

Bestuurders van Enschede zullen het moreel kompas moeten ontwikkelen waarbij niet uitsluitend en alleen het verdienmodel van de binnenstad centraal staat maar een visie

ontwikkelen waarbij de historische identiteit van de Enschedese binnenstad een belangrijke rol krijgt. Het actieprogramma binnenstad is een goed voorbeeld om het historisch karakter van de Enschedese binnenstad verder te ontwikkelen. Enschede heeft een aantrekkelijke infrastructuur die door de afgelopen eeuwen is ontwikkeld en tot op de dag van vandaag herkenbaar is gebleven. Wij zijn er echter nog niet helemaal in geslaagd om deze erfenis naar een eigentijds model te ontwikkelen met behoud van de historische bleu print van Enschede.

Voor bestuurders, ondernemers, pandeigenaars, binnenstadbewoners en vele andere belanghebbenden een uitdaging om dit onderwerp vorm en inhoud te geven om vervolgens stap voor stap de Enschedese binnenstad beter te maken. Niet alleen in economische zin maar vooral onderscheidend, aantrekkelijk en historisch gekoesterd. Het grootwinkelbedrijf en het klein winkelbedrijf kunnen zich dan ontwikkelen tot een belangrijke economische motor van Enschede.

Bronnen:

Binnenstadmonitor 2016 gemeente Enschede.

Dagblad Twentse courant –Tubantia.

3.3.1 Toekomstvisie Enschede 2020

De Toekomstvisie Enschede 2020, vastgesteld door de gemeenteraad van Enschede op 17 december 2007, beoogt op een inspirerende wijze richting te geven aan het gemeentelijk beleid tot 2020. Volgens de Toekomstvisie dient er voor worden gezorgd, dat Enschede in 2020:

- een zeer sterke centrumpositie in de Euregio heeft met grootstedelijke allure en top culturele uitstraling;
- een belangrijke werkgelegenheidsfunctie in de Euregio heeft en een goed opgeleide beroepsbevolking;
- wijken heeft die de sociale stijging en binding van bewoners versterken;
- groen en duurzaam onlosmakelijk verbonden heeft met het leven in Enschede.
- het imago heeft van Europese kennisstad.
- een modern stadscentrum met goede en bereikbare voorzieningen voor Enschedeërs en voor mensen vanuit de gehele (Eu)regio;

3.3.3 Herijking RO-Visie, binnenstadsvisie inclusief mobiliteitsvisie

Op 22 juni 2009 heeft de gemeenteraad van Enschede de Herijking van de Ruimtelijke Ontwikkelingsvisie vastgesteld. Integraal onderdeel hiervan is een visie op de binnenstad (Binnenstadsvisie) en mobiliteit (Mobiliteitsvisie). De visie zal vervolgens worden vertaald in een structuurvisie op grond van de Wet ruimtelijke ordening.

Onder het motto "meer kwaliteit, realistische doelen" wordt een volgende stap gezet in de ontwikkeling van de stad:

- meer kwaliteit in de ontwikkeling van de binnenstad door vergroting en versterking van de binnenstad met een diversiteit aan stedelijke functies en stedelijke kwaliteit om van te houden;
- meer kwaliteit in de samenstelling van de woningvoorraad door te bouwen aan een evenwichtig en duurzaam woningarsenaal met een historisch zware opgave voor het bestaand stedelijk gebied;
- meer kwaliteit in de bereikbaarheid van Enschede door verbetering van de externe bereikbaarheid via de Europese hoofdweg A1 en IC-station Drienerlo/ Kennispark en door slimme mobiliteitsoplossingen binnen de aanwezige infrastructuur;
- meer kwaliteit in het aanbod van onze bedrijventerreinen door intensief gebruik van bedrijventerreinen met zeer goede lange termijnperspectieven;
- meer kwaliteit en beleving van ons buitengebied door landinrichting en een gezonde landbouw, groene en blauwe diensten en meer mogelijkheden voor dagrecreatie en Leisure.
- **4.4 Welstand**
- Het plan heeft in de Welstandsnota de welstandscategorie 'Industriële complexen'. Industriële complexen fungeren als oriëntatiepunten, brengen schaal aan en geven de stad en omgeving structuur. Ze moeten daartoe een herkenbare eenheid (blijven) vormen die opvalt en tegelijk harmonieert. Monumentaliteit is een voorwaarde voor die belangrijke rol. Bij industrieel erfgoed die behouden blijven, bij nieuwe industrie worden gevormd. Gestreefd wordt naar een hoge kwaliteit van architectuur die past in de tijd en bij de typische bedrijfsvoering: versierd en aangekleed bij industrieel erfgoed, technisch en functioneel bij nieuwe industrie. Enschede is geen industriestad meer, maar haar industrieel verleden moet sprekend blijven en doorwerken in het heden.

Bruisende binnenstad

De gemeente Enschede wil de binnenstad aantrekkelijk maken en houden. Mensen moeten er willen blijven en weer terug willen komen. Samen met onze binnenstadspartners maken we plannen en voeren plannen uit voor een aantrekkelijk binnenstad van Enschede. We zijn blij met de onze huidige en toekomstige binnenstadsondernemers. Als belangrijkste winkel- en uitgaansstad van de (EU) Regio bieden we een aantrekkelijk en veelzijdig vestigingsklimaat. Dat komt onder meer tot uiting in de volgende punten:

- **Ruim bestemmingsplan**
Het Enschede bestemmingsplan is flexibel en geeft ruimte voor 'blurring' (vermenging van functies)
- **Deregulering vergunningstelsel**
Enschede zet in op vermindering van administratieve en financiële lastendruk met

deregulering van diverse vergunningstelsels.

- **Goede bereikbaarheid en uitstekende parkeervoorzieningen**
Enschede is goed bereikbaar per auto, fiets en openbaar vervoer. Daarnaast kent de stad uitstekende parkeerfaciliteiten.
- **Dienstverlening op maat**
Onze accountmanagers helpen u graag verder.

Meer informatie

Wilt u meer weten over de vestigingsmogelijkheden voor de horeca in de binnenstad dan kan uw accountmanager [Walter Bouman](#) u meer vertellen. Met betrekking tot de detailhandel en tijdelijke initiatieven in de binnenstad kan uw accountmanager [Duco Hoek](#) u meer informatie geven.

Download hieronder het Bidbook Binnenstad (in Nederlands, Engels en Duits):

 [Bidbook binnenstad.pdf](#)

 [Bidbook Engelse versie.pdf](#)

 [Bidbook Duitse versie.pdf](#)

Plannen en projecten centrum

Meer informatie over plannen en projecten in het centrum en de binnenstad van Enschede vindt u op de stadsdeelpagina van [Centrum](#).

Feiten en cijfers

Voor belangrijke [feiten en cijfers](#) over de binnenstad en de rest van Enschede zijn verschillende onderzoeken beschikbaar.